

FRS PUBLISIA

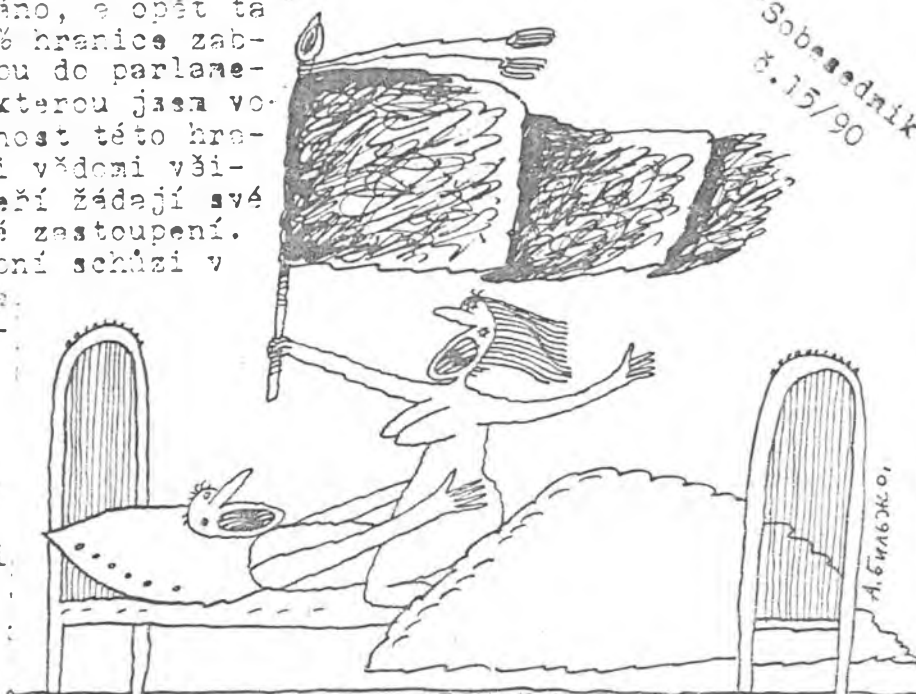
7. června 1996

První s o u k r o m ý t i d e n í k
ze samizdatovou tradicí

Je dobročejováno, a opět ta nešťastná 5% hranice zabránila vstupu do parlamentu i DEU, kterou jsem volil. Nepravnost této hranice jsou si vědomi všichni ti, kteří žádají své demokratické zastoupení.

Na předvolební schůzi v Šumperku jsem předsedkyní DEU paní Ing. Hromádkovou oslovil veřejně zde nepovažuje tuto hranici za omezení demokracie.

Asi před 100 zúčastněnými mi s gusem jako by již třímala praporek parlamentní strany odpověděla asi toto: "Strana, která nezáská ve volbách alespoň těch 5%, nemá v parlamentě co pohledávat." VH.

"Sobesadnik"
č. 15/90

Politická vězni zemřelí? ve výkonu trestu /nepublikováno/

J a n o u š e k Jan, nar. 22.1.1900, velezrada, sepeš? zemřel dne 10.9.1954 v Praze - Ruzyně.

Ž a l u d Antonín, nar. 16.5.1902

A d a m í k Štefan, nar. 10.12.1909, vyzvědačství, bronchopneumonie? zemřel 16.1.1955 v Praze-Ruzyně.

D v o r s k ý Maxmilián, nar. 2.1.1897, zákon na ochranu míru, bronchopneumonie?, zemřel 26.2.55, Ruzyně.

S k á l a Drahošlav, nar. 4.6.1923, velezrada, bronchopneumonie, zemřel 19.5.1955 v Praze - Ruzyně.

P a v l í č e k Bohumil, nar. 23.1.1908, velezrada, skleróza tepen věnčitých? +5.4.1955, Ruzyně.

S t ř í t e s k ý Josef, nar. 8.11.1901, velezrada, rakovina tlustého střeva?, +15.7.1955, Ruzyně.

F e l t l Václav, nar. 19.5.1888, pobuřování, zemřel 18.7.1955, Praha-Ruzyně.

U v n i t ř í č í s l a :

1. Menschenrechte in der ČSSR, Arbeitsgruppe ČSSR: Pomozte osvobodit politické vězně v ČSSR!
2. Adresy politických vězňů./Otevřený listek povolán/
3. Přihláška k řetězové hradovce - IGFM - ČSN.
4. Dopis IGFM na D. Seidl, Lerchenberg 31, 8046 Zürich.
5. Vojtěch Vojtíš! Tradice a česká státnost. Pokročování.

Předpokl. cena! 2,- Kč MČ 47263 Náklad! 50 výtisků

v y c h á z e l o 1973 - 1975
o b n o v e n o 1987 ročník 12 č. 15

Vydává: Vladimír Hájný Red. Marta Zemanová
ČSA 34, 787 01 Šumperk rada!+Julius A. Varga

Uzávěrka! 2.6.1996

23

Jedním z měst...

Jedním z měst, která přijala vyhlášku o zákazu šíření proudemokratických ideologií, jsou i Pardubice. Naše pardubická pobočka, která návrh předložila, svou žádost zdůvodnila takto

Důvodová zpráva :

V poslední době se nejen v našem městě, ale i v celé ČR stupňují projevy třídní a rasové nesnášenlivosti. Hlavními nositeli tohoto jednání jsou přívrženci komunistického, nacistického a fašistického hnutí. Zákon takové jednání nepřipouští (podpora hnutí směřující k potlačení práv a svobod, odvozené též zikon o protiprávnosti komunistického režimu). Přesto jsou předkladatelé přesvědčeni, že v místních podmínkách je potřebné přijmout v této záležitosti další normu. Ta, vycházejíc z uvedené zákonné úpravy, dává více možnosti, aby jak česká, tak městská policie jednala aktivněji v obraně zákonem chráněných zájmů. Důležité je, aby projevy totalismu byly potlačeny v samém začátku, dokud ještě nenabýly hrozivých forem. Vyhláška neobsahuje žádné sankce. Předkladatelé soudí, že valná většina případů bude řešena domlouvo a kde tomu tak nebude, použijí se ustanovení o veřejném pořádku.

HLEDÁTE HLAVNÍ NEBO VEDLEJŠÍ PŘÍJEM?

! Šance pro Vás !

?Co požadujeme?

Serióznost, rozhodnost a příjemné vystupování.
Hledáme lidi z Prahy, Pardubic, Hrad. Králové a okolí.
Inf. 02/5615214, 7982579 p.Vajnahij 8-10 hod.

V Šumperku, dne 29.5.1988

"Zoravňovací KPV" č.8/94

Strany a hnutí, které se s návrhem zotožňují:

DEU: prof. Jiří Čech, předseda místní organizace
KDU-ČSL: Ing. Hana Demlová, předs. okr. organizace
Ing. Roman Lisek, předs. místní organizace
KDS: MUDr. Jaroslav Jirásko, předs. míst. organizace
ODS: Bohdan Dvořák, předs. obl. organizace
Ing. Alena Paňalová, předs. místní organizace
ODA: Doc. Václav Černý, předseda obl. organizace
SD (OH) prof. Jarmila Šubicová, usk. inluvcí
Soc. dem. Doc. Miloš Tyc, předseda OV soc. dem
Zelení: Ing. Jan Linhart
Nezávislí: Dpt. Jaroslav Žitěk
Za okresní pobočku KPV Josef Čech a Pavel Levý

Vážená a milá paní Seidlová!

Přiblížil se konec měsíce května a tak Vám píši jak jsem sděloval v předcházejícím dopise, kolik dnů se mi podařilo obsadit mezi našimi občany k protestní čtyřicetihodinové hladovce, kterážto záslužný čin organizuje Mezinárodní společnost pro lidská práva, pracovní skupina ČSSR.

Tak tedy já sám uskutečním hladovku, jak jsem již sděloval v minulém dopise dne 18.6.1988 od 18,30 a skončím následující den 19.6.1988 rovněž v 18,30 hod. Podle Vašeho termínu, který jsem od Vás obdržel se mi podařilo ještě obsadit dny

26.6.1988,

a 27.6.1988,

další dny t.j. 28.-30.6.1988 se mi již nepodařilo zajistit, sčlov jsem si zprvu myslel, že to zvládnou. Prosím tedy, aby jste na tyto dny určili jiné dobrovolníky. Doufám, že není pozdě.

Jelikož nevím zda jste obdržela můj předcházející dopis, tak bych byl rád, kdyby jsem byl informován zda jste tento i předcházející obdržela. Děkuji velmi srdečně!

Ve Vrchlebě na pohřbu Pavla Wenky při pohledu na jeho rakev pokrytou keranou z ostnatého drátu jsem si vzpomněl na "Pěvecův epitaf", Roberta Barnse /1759 - 1796/:

Ať vrtošivý, zbrklý bloud,
neschopný hloubat, rozhodnout,
plazit se, bít se o život,
přistoupí sem,
obláče hřbitovní můj kout,
travnatou zem.

Vladimír Hajný, Čs. armády č. 34, 787 01 Šumperk, Československo.

Menschenrechte in der ČSSR

ARBEITSGRUPPE ČSSR

United Nations

INTERNATIONALE GESELLSCHAFT FÜR MENSCHENRECHTE

ÖSTERREICHISCHE SEKTION
A-1020 Wien, Untere Augartenstr. 21/6
Tel.: 0043/222/35.95.43

DEUTSCHE SEKTION
Frankfurt/M., Kaiserstraße 72
Tel.: 069/23 69 71-72

SEKTION SCHWEIZ
CH-8108 Daellikon, Rairing 1
Tel.: 0041/1 208 44 38

MEZINÁRODNÍ SPOLEČNOST PRO LIDSKÁ PRÁVA – PRACOVNÍ SKUPINA ČSSR

VÝZVA K JUBILEJNÍMU ROKU 1988

Letopočet, který končí osmičkou, představuje pro nás historické události mimořádného politického významu. V nadcházejícím roce 88 si budeme připomínat sedmdesáté výročí vzniku ČSR, zároveň však čtyřicáté výročí zániku demokracie, dvacáté výročí politického jara 1968, které nakonec vyústilo v tuhou zimu národního pokolení.

Smutnou skutečností zůstává, že stále ještě jsou v Československu lidé pronásledováni a zavírání do vězení pro své politické nebo náboženské přesvědčení, pro své nekonformní postoje, pro upozorňování na nedostatky v řízení státu. A to navzdory úmluvám, ke kterým se čs. stát zavázal podepsáním mezinárodních paktů o občanských a lidských právech a podepsáním helsinských dohod.

Jaci lidé to jsou posiláni za mříže? Věříme, že se jedná vesměs o lidi čestné a bezúhonné, jejichž jednání je motivováno dobrými úmysly a upřímnou snahou po nápravě věci veřejných. Jako příklad citujeme z dopisu mladého katolického aktivisty Petra Pospichala, který byl vzat do vazby v minulém roce, po mnoha intervencích (dokonce i ze zahraničí) propuštěn a má být souzen na svobodě.

»Zdá se mi, jako bych i já byl vyzván Kristem: „Následuj mě“ a neměl se ptát, co přijde potom a proč zrovna já. Nevím, zda mám právo myslet si, že je to jistý druh požehnání, ale kéž by tomu tak mohlo být, byl bych pak Kristu snad i blíže. Jisté věci v životě nemůžeme jinak, i kdyby to bylo nastokrát vhodnější. Člověk zůstává věrný svému srdci – je-li to srdce špatné, je věrný špatnému a věrně je pak špatný stále. Je-li to srdce plné touhy po pravdě a spravedlnosti, pak nemůže také jinak, i kdyby často ulehčil svému životu.«

Jsou-li tedy takoví lidé pronásledováni, nechceme mlčet ani my: přáli bychom Československé republice k sedmdesátým narozeninám, aby konečně procitla do svobody. Aby vyhlásila amnestii pro všechny politické

vězně a aby přijala všechny své syny a dcery bez rozdílu víry, přesvědčení, původu či způsobu života do svého středu jako rovnoprávné členy společnosti.

Máme nejen právo – ne-li přímo morální povinnost – vyjádřit solidaritu s utiskovanými. V jubilejním roce bychom chtěli obrátit pozornost k občanům, stíhaným čs. vládou pro své přesvědčení a podpořit je symbolickou řetězovou čtyřiašedesátihodinovou hladovkou či půstem. Tuto akci hodláme zahájit 1. ledna 1988 a udržet ji po celém světě po celý rok. V případě, že amnestie bude skutečně vyhlášena, ukončíme hladovku okamžitě. O své účasti zpravi každý jednotlivec úřad čs. vlády a kancelář presidenta republiky. Denně budeme tak myšlenkami pospolu s nespravedlivě pronásledovanými, denně budeme žádat ústy účastníků z celého světa, aby kompetentní vládní kruhy v Československu zvážily amnestii jako prostředek k uvolnění napětí v politickém klimatu země. Bude to zároveň „zkouška věrnosti srdci plných touhy po spravedlnosti“. náš dárek a naše přání Československé republice k narozeninám.

Čtyřiašedesátihodinový půst zahájíme v 18,30 večer. Ukládáme ho sami svému svědomí, pijeme neslazený čaj nebo kávu či minerálku a během této doby připravujeme k odeslání dopisy čs. vládě, kanceláři presidenta republiky a listek některému z vězňů.

1) Úřad vlády ČSSR
nábřeží kpt. Jaroše 4
110 00 Praha 1, ČSSR

Žádost může být tohoto znění: žádám o všeobecnou amnestii pro politické vězně a zastavení jejich pronásledování. Na podpoření své žádosti se zúčastním celosvětové řetězové hladovky (postím se) dne
Jméno s plnou adresou.

Je možno připojit i podpisy přátel, spolupracovníků, sousedů a pod.

2) Kancelář presidenta republiky
Hrad
110 00 Praha, ČSSR

Dopis stejného znění.

3) Pozdrav některému z vězňů na otevřeném listku: Dnes hladovím (postím se) – podpis. (Stačí křestní jméno.) Nebo: Účastník celosvětové řetězové hladovky. A podobně.

Prosíme Vás: pište vězňům i mimo hladovku! Na otevřeném listku!

Příhláška a informace na adrese:
D. Seidl, Lerchenberg 31, 8046 ZÜRICH
Telefon 01 / 57 64 72

POMOZTE OSVOBODIT POLITICKÉ VĚZNĚ V ČSSR !

V Československu je v současné době ve věznicích asi 45.000 občanů, z toho asi 5.000 politických vězňů. Jsou to lidé, kteří byli potrestáni ztrátou svobody za projevy svého přesvědčení, kritiku vlády či vládnoucí strany nebo za svou náboženskou činnost. Jejich pronásledování je v hrubém rozporu s mezinárodními závazky o základních lidských právech.

Postavení politických vězňů je ztiženo tím, že dozor nad nimi je svěřen těžkým zločincům, kteří si tu odpykávají svůj trest. Vězení jsou vesměs přeplněná, zastaralá, hygienické podmínky naprosto nedostačující, strava bídná. Vesměs povážlivě špatný zdravotní stav, sebezmrzačení, sebevraždy, požívání drog, homosexualita – to jsou výsledky soustavného ponižování a tvrdého vězeňského drilu, těžké fyzické práce a bezohledného vykořisťování.

Tak např. dvě léta vězení si odpykává Heřman Chromý za přechovávání politické literatury a skládání vlastních textů. Na deset let byl odsouzen ing. Petr Hauptmann, který odešel ilegálně do západního Německa a vrátil se zpátky. K třináctiletému vězení byl odsouzen Ondřej Hoch za údajnou špionáž. Odsouzený všal, se nikdy k trestnému činu nepřiznal a na protest proti svému odsouzení držel dlouho hladovku. Evangelickému faráři Michalu Hřeškovi bylo odňato povolení k vykorávání kněžského úřadu a byl přechodně vězněn za to, že se scházel s věřícími pod širým nebem. Rovněž katolický kněz Stefan Javorský si odpykává svůj osmiměsíční trest za to, že sloužil mši. Walter Kania byl odsouzen k sedmiletému vězení, protože cenzura zachytila jeho kritický dopis, týkající se podmínek ve věznicích. Za podobný »přečin« sedí za mřížemi Jiří Wolf. Mária Kotrisová byla odsouzena k desetiměsíčnímu vězení za rozšiřování náboženské literatury. Přechovávání a rozšiřování náboženské literatury se stalo předmětem pronásledování mnohých věřících občanů v Československu. Také touha po svobodě, nezdařený pokus o ilegální přechod hranic, přivedlo mnoho lidí do vězení. Patří mezi ně i Michael Keller. Podvodně vykonstruované obvinění a mučení z něj udělalo »špiona« a byl odsouzen k šesti letům těžkého žaláře! Avšak pod nátlakem ze zahraničí byl z vyšetřovací vazby propuštěn evangelický kněz bez státního souhlasu Jan Dus, stejně jako katolický aktivista Petr Pospíchal.

Osud všech nespravedlivě stíhaných se nás dotýká. Rozhodli jsme se požádat československou vládu o udělení amnestie pro politické vězně a na podporu této žádosti chceme zorganizovat řetězovou hladovku po celém světě. Celodenní půst nám bude připomínat náš mravní závazek solidarity s uvězněnými, budeme s nimi myšlenkově spojeni a budeme připravovat dopisy čs. vládě, které ihned po ukončení hladovky odešleme. Pomozte nám, připojte se! Ziskejte pro tuto akci přátele a spolupracovníky ve svém okolí!

ADRESY POLITICKÝCH VĚZŇŮ

(Otevřený listek je povolen.)

Josef Hejlek, 10.8.1922	do 27.2.1988
PS 50/D III 1, 357 31 Horní Slavkov, ČSSR	
Petr Obšil, 10.11.1966	do 22.9.1988
NVÚ PS 335, úsek 3/3A, 306 35 Plzeň, ČSSR	
Heřman Chromý, 10.2.1947	do 9.4.1988
NVÚ PS 335, 3/1, 306 35 Plzeň 1, ČSSR	
Ondřej Hoch, 6.12.1948	do září 1997
NVÚ PS 1/23, 507 11 Valdice, ČSSR	
Walter Kania, nar. 1940	do 30.11.1988
NVÚ PS 1/23, 507 11 Valdice, ČSSR	
Jiří Wolf, 5.1.1952	do 17.5.1989
NVÚ PS 1, 507 11 Valdice, ČSSR	
Josef Roemer, 7.10.1955	do ledna 1990
NVÚ PS 1, 507 11 Valdice, ČSSR	
Petr Hauptmann, 7.8.1946	do 12.9.1993
NVÚ Minkovice, Příhr.10, 463 13 Liberec-Doubí, ČS	
Ervin Motl, 29.7.1948	do 2.7.1989
NVÚ, PS 1/335, 306 35 Plzeň, ČSSR	
Jiří Boháč, 8.2.1953	do 24.3.1989
NVÚ, PS 1, 507 11 Valdice, ČSSR	
František Veis, 5.7.1932	do 9.4.1992
NVÚ, PS 1, 507 11 Valdice, ČSSR	
Michael Keller, 11.6.1963	
P.Ú.44, schr. 3/101, 140 04 Praha 4, ČSSR	

V. MORAVSKÝ - PRAHA

Připojuji se k řetězové hladovce:

.....
Dny, které se mi nehodí (případně dny, které se mi hodí):
.....

Pošlete mi letáky pro mé známé:

.....ks v češtině,ks v němčině.

Jméno:

Adresa:

telefon:

POJD' SE MNOU DO DNŮ STARÝCH . . .

MINULO DALŠÍ VÝROČÍ 28. ŘÍJNA. Je tomu už víc než 40 let, kdy jsme jásali a tiskli si ruce na setkání. Končila se dlouhá světová válka, Evropou zazníval praskot hranic starých útvarů a ruch kolem stavby nových hranic. Byl něčemu konec a něco začínalo. Něco umíralo a něco se rodilo. Byli jsme opojeni tolika novými a neznámými věcmi. Ale byli jsme všichni šťastni, všichni jednotní a plni dobré vůle.

Když přišlo první výročí toho slavného dne, zaplnili jsme opět široká prostranství v slavnostních vzpomínkách. Do záplavy červeno-modro-bílé přibily barvy nové: krvavě rudá, fialová, zelená, a jaké ještě? Místo lipových snítek karafiáty. Už jsme nestáli v jednom houfu. Dělili jsme se v desítky houfů a houfečků, které se většinou navzájem odpuzovaly. A nenáviděly.

A jak utíkala léta, množily se skupiny a skupinky, dělily se dále navzájem, rozbíjely se, někdy zase slučovaly, nejčastěji nesmiřitelně osočovaly. Kdosi odkudsi rozhodil do národa kouzelné obálky ideologií. Lidé je chytali a četli. Byly to věci podivné a nepochopitelné, složité. Ale kdekdo byl přesvědčen, že jen tehdy bude opravdu svoboděn, bude-li nějakou zastávat a hájit, vyznávat a za ní bojovat. Proti komu? Inu, proti těm, kdož náhodou chytli obálku jinou, anebo kteří nestáli o žádnou.

Jaká to změna v obraze národa! Už nejen k roku 1918, kde se vytvořili předpoklady pro budování státu hlavně v jednotě národa, ale i v poměru k létům předchozím. Léta dvacátá a třicátá našeho století jsou sice plná politiky, ale nejsou politická. Bojujeme víc, než před nějakými 50–60 léty, v době Riegrově, ale nenese nás hrde sebevědomí národní a nadšení vlastenecké, už nebojujeme o věci a hodnoty, které se nemění a jsou nezbytností pro každý národ a stát. Bojujeme mezi sebou o programy politických stran. Nás nezajímá tradice, vývoj, budoucnost, vyšší ideály. Proměnili jsme se ve vášnivě nepřátele těch druhých a přejeme jim to nejhorší: po-

Bílá barva lépe vyniká vedle černé. Dobré vedle špatného, nízké vedle vysokého. A konečně minulé vedle dnešního, zapomínané vedle toho, co máme stále před očima. Přínos po roku 1918 tu jistě byl. Ale nemohl vyvážit ztráty a škody, jež na své duši a na svém charakteru, a konečně i politicky, národ v téměř časovém rozmezí utrpěl.

Co způsobilo, že národ sv. Vojtěcha a sv. Václava strhl v Praze mariánský sloup? Kdo dovedl způsobit, že národ, z něhož vyšla sv. Ludmila, bl. Anežka, desítky biskupů, arcibiskupů a kardinálů, řada duchovních velmožů a hodnostářů, že ten národ vyhazoval kříže ze svých škol? Jak to, že národ, který má jedny z nejstarších kronik střední Evropy, nevzpomíná ve svých oslavách obnovené samostatnosti nikoho a ničeho z nepřeborné klenotnice svých, při nejmenším, dvanácti století historie?

Většina našich vzpomínek na léta politického života po r. 1918 je mdlých, neradostných barev.

Čtyřicet let je krátkou dobou v historii národa, jehož stopy sledují historikové daleko, hluboko do mlhami zastřené minulosti. Do dob před Kristem – "My před dvěma tisíci léty" nazval svoji práci M. Nečas. A čerpá z mnoha pramenů domácích i německých pro svoje tvrzení. Proto je tím méně pochopitelné, že si počínáme ještě dnes jako národ a stát, jehož letopočet začal roku 1918. Jsme bezradní, hledáme-li v těch čtyřiceti letech smysl svého národního bytí a pro budoucnost nadšení hodné momenty.

Přesto – je tu výročí, jež z dějin národa vymazati nelze. Je to při nejmenším příležitost povznést srdce i mysl. Nenacházíme-li dosti možností, abychom se pochlubili světu a radovali se mezi sebou, zapomeňme na smutek a upustíme od výčitek. Hledejme v dobách jiných.

Vraťme se však dříve do oněch dnů říjnových roku 1918, vraťme se tam pod jedinou zástupou a v té veliké jednotě, jakou jsme tehdy měli. A zkusme se podívat tím směrem, kterým jsme se nedívali celých čtyřicet let. Skloňme hlavy v opravdové úctě k minulosti národa, myslme na dni staré, na dni nejstarší. Naše srdce ožijí a jejich tep se zvýší. Nic není jen pohádkou, báchorkou, ilusí, nic jenom výmyslem snů. Všeho se můžeme dotknout rukou nevěřící, zklamáními oslabenou a bojácnou.

Pojďme k pramenům české jsoucnosti. Hlavou nám projde něco, jako nesmělá, harfovitá melodie Smetanovy Vltavy. Prámének se připojí k práménku v symfonii veliké historie národa. Projďme cestou, kterou už skoro ani neznáme a která už zarůstá zapomněním.

špinění, potupení, sesměšnění, polučení a třeba i smrti. Ti druzí přejí totiž nám. Těch druhých je podle času a nálady deset, patnáct a někdy i třeba třicet v podobě stran. Třicet nepřátel má budovat jeden společný stát. Třicet nepřátel volí senátory a poslance, vládu, presidenta. Třiceti nepřátelům se snaží vyhovět poslanci, senátoři, vláda a prezident.

Záhuba musela být o to jistější, že stejně si počínali naši sou-
sedé.

Uplynulo 40. výročí října z r. 1918. Zní to jako 40. rok nějaké nové éry, před kterou nebylo nic. A posledních dvacet let tohoto nového letopočtu je nesvobodných.

Kde v těch 40ti letech najde upřímný řečník, nikoli demagog, téma pro oslavu? Kde najde bod, o který by se opřel, kde najde zdroj nadšení a nových sil pro to, co nutno dělat, v co doufat, kde je to, za co se umírá?

Pravdou je, že takové hodnoty tu byly dávno a dávno před tímto novým letopočtem, začínajícím rokem 1918: Území měnící se velikosti a národ, který toto území obývá. A nadto hodnoty, vytvořené národem v řetězu staletí. Cennosti hmotné i duchovní. S minulostí nelze přervat. Životnost národa může být udržována pouze tehdy, řídí-li se těmi ideami a řády, které mu byly odkázány předchozími generacemi.

Rok 1918 navázal jen na některé hodnoty z minulosti. Ale ohromující většinu jich opominul. Počínali jsme si tak, jako bychom nikdy před tím jako stát neexistovali. Proto si připadáme tak chudí v cizině, naše paměť obsáhá toliko dvacet let samostatnosti.

Těch dvacet let je vyplněno vnitřním soupeřením politických stran, po něm přichází dvojí cizí okupace a konečně pád. To je dalších dvacet let. A přece jsme ještě nevystřízlivěli jako celek ze stranicví jakožto prvního znaku člověka. Ještě se dělíme, ještě se nenávidíme. Psát o všech těch chybách znamená psát knihu. Knihu, která již o "Československé tragedii" napsána byla. Listujte v ní, jsou v ní snímky fotografické přesnosti.

Rok 1918 byl výsledkem předchozích událostí. Neváže se jen k historii české, není mezníkem jenom našim. V něm vrcholil údobí první světové války všech národů od Jadranu do Pobaltí. A bylo by došlo k jeho náplni pravděpodobně i bez jakéhokoli přispění se strany české. Snad se změnami a rozdíly, o nichž se spíše vyjádříme na konci naší studie.

ZA PÍSMÁKY A KRONIKÁŘI.

DĚJINY LITERATURY jsou dějinami duše národa. Kdybychom mohli snést vše, co se dochovalo až na naše dny, do nějakého archivu a mohli projít podél stanuli bychom nejdříve u prvních písemných památek, psaných v jazyku staroslovenském a písmem hlaholským. Doba? Okolo roku 900. Před tisíci léty. Jenom torsa, zlomky, ale jaký klenot historický, jaký klenot kulturní. Nejstarší literární památka nejen česká, ale celého plemene slovanského, spadá svým obsahem a dějem do století osmého, do časy pohanské. Je to t. zv. Rukopis Zelenohorský, složený současně dějů v něm popsaných (byť pravděpodobně zapsán latinkou později), památka veliké hodnoty nejen básnické, ale i historické a právní. Asi za patnáct let po smrti prvního českého svíce, knížete Václava, již je tu písemná legenda, oslavující jeho život.

Pak přichází písmo latinské a jazyk latinský. Plody českého ducha jsou vyjadřovány řečí cizí, řečí vzdělanců. Znali tedy již v ranných letech jedenáctého století někteří skladatelé dvě i tři řeči. Synovec sv. Václava skládá latinsky Pašije sv. Ludmily a sv. Václava.

Na přelomu jedenáctého století přichází Kosmas, Herodot a klasik české historie. Také on píše latinsky svou Kroniku českou a poslední rok dějů jejich je Léto Páně 1125. Jeho dílo nadchlo mnohé jeho současníky i pozdější milovníky historie české oné doby. Pokládali za svou povinnost pokračovat v započatém díle. Všíráme-li si, kdo pokračovali, zaznamenáváme jménem neznámého kanovníka vysehradského, neznámého mnicha sázavského, Františka, probošta svato-
vítského, opata zbraslavského Petra Žitavského, opata milevského Jarlocha a jiné. To je teprve konec dvanáctého století a hle, jak dávno před tím existuje kapitula vysehradská, proboštsví svatovítské, klášter sázavský a jiné církevní úřady a důstojenství.

A již se hlásí stará čeština k životu v písemných památkách. V první polovině dvanáctého století stoupá k nebi první chorál, me-

hutný v prostolě slova, vroucnosti a uchvacující velebností nápěvu: "Hospodine, pomiluj ny." A o sto let později volá národ do českého nebe: "Svatý Václave!" Po několika desítkách let se česká řeč rozlévá v epickou šíři veršovaných legend, skvělých to plodů staré doby naší literatury. Veršované hry jsou prvními krůčky k dramatu.

Století čtrnácté zaznívá krátkou ozvěnou slovanské liturgie. — Karel IV. pro ni založil r. 1347 klášter emauzský, kde vzniká opět hláhoisky psaná část evangelia remešského, darovaného poději chrámu remešskému (odtud jméno) ve Francii, kde králové francouzští na ně skládali korunovační přísahu.

Jednotlivá období počátků českého písemnictví se prolínají svými počátky a konci. Plody převážně náboženského obsahu ustupují, někde jen na čas, poesii rytířské. Jedna z překrásných kapitol na tomto poli. Oddělost církvi se prolíná s udatností rytířskou, oddaností rodu, tradicí a králi nebo císaři, po celé tehdejší Evropě. Když se již rytířství, tak výrazně v poesii v dobách výprav křížových, vyžívalo na západě, ve Francii a Německu, otevírají se mu brány hradů a dvorů českých. Králové a přední pánové čeští naslouchají s vřelým zaujetím poběhům rytířství. Václav I., Přemysl Otakar II. Čeští básníci, napodobující vzory cizí, tvoří v duchu českém, vidí vše českýma očima. V popředí skladeb tohoto druhu a období je slavná Alexandreida, nejlepší nejen doma, ale stojící jako rovná mezi nejlepšími rytířskými skladbami středověku; všechny ostatní jsou slabší.

Rytířská poesie upadá v době Karlově. Nastupují skladby psané v prose. Sem patří Kronika Trojanská, první dochovaný český tisk, nesoucí letopočet 1468.

Trosky staročeské hrdinské poesie jsou uchovány ve sborníku, zvaném Rukopis Královédvorský. Tento jedinečný sborník byl pořízen, jak dokazují chemické zkoušky, na sklonku století 14. v době rozkvětu Karlovy university někým, komu záleželo na uchování těchto uměleckých výtvorů pro pamět budoucích pokolení. Pořadatel sborníku pojal v jedno hrdinské zpěvy, milostné písně a romance, a to z různých dob. Vedle skladeb pohanských máme v Rukopisu Královédvorském skladby provanuté duchem křesťanským.

Úpadek rytířské poesie se prolíná s obdobím skladeb vlasteneckých. Na prvním místě je tu skladatel, nazvaný později Dalimílem. Lásky k vlasti a obavy ze ztráty českosti tohoto prostoru, to je hlavní motiv celé jeho práce, sahající do roku 1318.

Karel, Otec Vlasti, podporoval dějepisce, ale jeho doba nezrodila kronikáře velikého. A tak z jeho doby zůstává nejceněnější

práci jeho spisy vlastní: jeho vlastní životopis, právníký spis Maiestas Carolina, latinsky sepsaný svod českého práva a jeho zákonů, 234 korunovační krále českého a královny. Zbožnosti pak jsou diktovány jeho Výklady a duchovní naučení.

Láska k psanému slovu se vtělovala knihami do knihoven. Prvá zpráva o nich je v legendě o sv. Václavu, v níž se vypravuje, že nízi kněží z Bavor a ze Šváb přicházeli k sv. Václavovi s relikviemi a knihami. Kosmas vypravuje, že sv. Vojtěch sebral pomocí svého učeného přítele Dětřicha drahé důležitých knih a přivezl je do Čech.

V klášteře nad Sázavou založili knihovnu opat Prokop a Dětřich. Soběslav II. daroval kostelu vyšehradskému r. 1130 mnoho vzácných knih.

Kanovník Vincenc kupoval biskupu Danielovi knihy v Itálii, jimiž byla založena nová biblioteka kapituly pražské; stará vyhořela r. 1142.

Při premonstrátském klášteře v Teplé založil Hroznata v XII. stol. knihovnu, jejíž katalog z XIII. stol. je zachován. Abatyše Kunhuta obdarila klášter u sv. Jiří na hradě pražském knihami, z nichž pět je dosud v knihovně univerzitní zachováno.

V druhé polovině XIII. stol. podědil učený opat opatovický Zdislav ze Zvířetic po svém otci mnoho vzácných knih, jimiž založil velkou knihovnu při svém klášteře.

Na založení biblioteky při klášteře Zbraslavském daroval Václav II. r. 1297 200 hřiven stříbra.

Roku 1142 založena byla biblioteka premonstrátů na Starobřezě.

Biskup Jan IV. založil r. 1202 knihovnu při klášteře v Asopčině.

Karel IV. pečoval o zakládání knihoven horlivě. Při universitě založil a obdaril knihovnu, jež bývala ve staré koleji blízko kostela sv. Mikuláše. Václav IV. ji kázal přenést do Karolina r. 1353, kdež za váleku husitských největší část nenahraditelných děl byla zničena. Této bibliotéce darovala mimo jiné rada Starého města pražského veliký pergamenový kodex přírodopisu Pliniova a listů Trajanových.

Mimo v Karolinu byla také biblioteka v koleji Landové, založená Matějem Landou z Chlumčan. A leckde jinde.

Takovýto obrázek, rozhojňený počátky literatury cestopisné, studentské a mravokárné, dává století čtrnácté, ve které spadá také největší rozpětí českého státu. Blíží se revoluce husitská a po ní následující rozpad samých základů státu a království.

— 12 —

— 13 —

Dívali jsme se nazpět na typické zjevy jednotlivých období prvních pěti set let písemných projevů národa. S našeho hlediska dnes, po smutném 40. výročí obnoveného státu, neceníme jen vnitřní, obsahovou hodnotu. Nás zajímá a dobývá stáří jednotlivých prací. Povznášejí nás možnost, kterou národ má, brát do rukou alespoň některé z těchto posvátných svědků starobylosti české. Měřit jejich cenu a vzácnost staletími, která přes ně přešla. Dvanáct století písma, literárních plodů, tisíciletí zažloutlých svazků, jež dnes vydávají němé, ale důrazně svědectví o myšlení národa, o jeho společenství, dějích i řádu. Od hláhojských zlomků po Maiestas Carolina, jehož řádky oschly před více, než šesti staletími.

ZA POČÁTKY POČÁTKŮ.

ALE STOPY NÁRODA, v prostoru od věků našem, jsou starší těchto písemných památek. Je-li Bořivoj I. pokládán za prvního historického knížete českého, prvního historického Přemyslovce, neznamena tento fakt ještě, že nenajdeme stopy starší, stejně zaznamenané, třebaže v pramenech cizích. Vláda Bořivojova se vkládá do let 870-895. Ale k roku 805-806 zaznamenává francýj letopisec, že Němci zpustošili země české a navrátili se "bez velké škody" domů.

Byli-li Němci v těch létech v Čechách bití, byla tam jistě organisovaná síla, která je na cestu domů obrátila.

K roku 797 se váže tažení Pipinova, syna Karla Velikého, proti Čechům. Sem je asi klásti počátek poplatku, odváděného sousední velejší, který byl placen obyčejně po dobu strachu, anebo nebezpečí. Čeští panovníci se však z něho vymaňovali dohodami nebo smlouvami, pomocí vojenskou, nebo prostým neplacením. Platit poplatek nebylo tehdy záležitostí mezi těmito dvěma národy výlučnou. Němečtí králové Ludvík Dítě a Jindřich Ptáčník, platili podobně Maďarům výkupné za mír. A Čechům platili panovníci polští od roku 1054 ročně 500 hřiven stříbra a 30 hřiven zlata. A jako Poláci nebyli z toho důvodu lénem státu českého, nebyli ani Čechy tehdejší, ani potomní lénem říše Německé.

Někdy po roce 750 vznikla Praha a Vyšehrad. Ale první čtvrt' téhož století, před rokem 725, je dobou prvního Přemysla, zvaného Oráč, zakladatele první známé dynastie české, jež vymřela Václavem III. roku 1306. Dnes již nepohlížíme na tu dobu jenom jako na dobu pověstí. Moderní historikové čeští pokládají alespoň jádro všech pověstí za pravdivé, prodlužující tak existenci českého státu nebo jeho jádra před rok 700, řekněme vzhledem ke Krokovi k r. 690 a ve spojitosti se Samem již k roku 623-4. Historický zápis o Samovi a jeho slovanské říši, jejímž byl králem, přináší historie česká z letopisu franckého Fredegara, který napsal spis "Historia Francorum" kolem roku 660 a byl současníkem Samovým.

Že již dávno před Samem tu musel český národ být, třeba rozdělen v kmeny, je samozřejmé. Někteří stopují kmeny české až k roku 450, kde mizí. Nikoli snad proto, že tu ještě před tím nebyli, ale proto, že v té době započalo mezi Slovy, od nepaměti mezi Jadránem a Baltem usedy, první dělení a rozlišování. Do té doby byli jedním lidem jednoho jazyka a jednoho společenství.

ZA VÝKVĚTEM NÁRODA.

NENÍ SNAD V PŮVODNÍ PRAZE ulice, v níž bychom nenašli kostel, palác, šlechtické sídlo či jen občanský dům, přes který nepřešla dlouhá staletí. Jsou to stavby, jež stály věky před tím, než byly objeveny některé světidly. Místa, jimiž proudí život od dob jich vytvoření do dneška. Mnohá z nich mají mnoho společného se samými počátky české historie. Můžeme tam přímo hmatat zbytky oně davně slávy, tak jsou blízko.

Český člověk republiky navštěvoval posvátná místa své krve nějak zmaten a v rozpacích. Vždyť jich nebylo skoro nikdy vzpomínáno na místech, která přezvala pěti o českou duši a české myšlení.

A přece, s jakou pýchou jsme mohli vstupovat do skromné krypty kostela sv. Jiří na Hradčanech. Vždyť tato poměrně malá prostora chovala ve svém nitru právě prapočátky české historie, nejranější výkvět národa. Kdo měl v sobě jen jedinou kapku české krve musel!